

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciskanska ulica št. 8 (nekdanja 1. nadst.). Uredništvu ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelje in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21.60, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.—

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov
ob pol 11. dopoldne.

OPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in ureduje za stranke od 8. do 2. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstvarica 30 vin., popoln prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštnine proste.

Posamezne številke po 8 vin.

Stev. 518.

V Ljubljani, v torek dne 25. februarja 1913

Leto III.

Volilni skladi in volilna reforma.

Na Ogrskem se je razvnel besen boj zaradi volilne reforme. Na eni strani stojita Lukacs in Tisza s svojimi mameluki, na drugi strani pa vsa dežela. Na eni strani bi radi ohranili fevdalni bandi oligarhov in izkoriščevalcev dosežanje privilegije, na drugi zahtevajo temeljno politično pravico za ljudstvo.

Ravno med tem bojem se je pojavila škandalna afera ministrskega predsednika Lukacsa. Prišla je o pravem času kot komentar bečarskega načrta, ki ga je izdelal plemeniti Lukacs, da oropa ljudstvo njegovih pravic in kateremu pritrjuje njegovi opore — vladni stranki.

Khuen Hedervaryjeva in za njo Lukacseva vlada sta se upirali vsaki volilni reformi, dokler je bilo le mogoče. Naposled se »demokrat« Lukacs vendar ni mogel več obotavljati, pa je izdelal znani načrt s tako jezultsko zvižanostjo, da bi ga vsak konjski slepar zavidal zanjo. Predložil je parlamentu »reformo«, ki nima nobenega drugega namena, kakor preprečiti vsako izpremembo sedanjega političnega položaja in deželi. Reforma, ki onemogoča reformo — to je vsakakor navihano, s katero presega Lukacs marsikatero državnika, in nedvomno je sam prepričan, da je enak vsaj Bismarku.

Veliko se je govorilo o političnih interesih tega zakonskega načrta. Najpogosteje je bilo slišati, da je treba varovati »narodni« in »zgodovinski« značaj ogrske države, z drugimi besedami, da se mora za vse večne čase ohraniti Magarom izključno gospodstvo na Ogrskem. S takimi šovinističnimi frazami se je v Budimpešti vedno veliko opravilo, zlasti ker Budimpešta pravzaprav ni madjarsko mesto, temveč pravo mesto renegatov.

Drugi argument proti poštenim volilnim reformam je ta, da se mora varovati temelji pogodbene politike, smer iz leta 1867., in da se mora preprečiti »destruktivne tendence«. Ta pretveza sicer ne hodi preveč v javnost, ker ni na Ogrskem posebno priljubljena. Tudi Lukacs ne bi rad veljal za zastopnika »dunajske politike«, kadar je doma; ali kadar prihaja na Dunaj, je tako razlaganje njegovega političnega slepomišljenja vendar koristno.

V resnici so vse te argumentacije zlagane. Lukacsu gre enostavno za to, da si more vlada tudi znanje sestavljati parlamentarno večino pri volitvah po svoji volji, tako kakor doslej. To pa bi bilo nemogoče, ako bi se volilna pravica resnično razširila in zlasti, ako bi se pustili k volilnim žaram volilci s političnim prepričanjem.

Desy je Lukacsu očital, da je kot finančni minister oddal blizu pet milijonov kron, ki bi bile spadale v državno blagajno, volilnemu skladu vladne stranke. Včeraj si je ministrski predsednik v državnem zboru naročil interpelacijo v tej zadevi, in je tem rajši odgovoril nanjo, ker ni bilo opozicije v zbornici. Seveda je ta bil. In večina je vzela njegova »pojasnila«, ki ničesar ne pojasnjujejo, na znanje. To pa ne prepreči nobenega objektivnega človeka, zakaj nihče ni od Lukacsa pričakoval, da bo v parlamentu priznaval svoje panamstvo. In nihče ni mogel upati, da bo večina zahtevala račune od onega denarja, ki ji je pomagal od mandata. Prostor, kjer bi se bila imela ta zadeva pojas-

niti, je bil pred sodiščem, in Desy je dal gospodu Lukacsu priliko za to. Viteški ministrski predsednik pa je rajši porabil navaden advokatski trik in povzročil, da je sodišče preprečilo dokaz resnice. Ako bi bil res tako nedolžen, kakor se je delal včeraj v parlamentu, tedaj bi bil pač sam zahteval, da preišče sodišče vso zadevo, in tedaj bi bilo dokazano, kar mož sedaj le trdi.

Priliko za tak dokaz bi imel gospod Lukacs še vedno. Takoj po končanem Desyjevem procesu so nastopili drugi ljudje, katerim se sme vsaj toliko verjeti, kolikor Lukacsu, pa so mu očitali natančno to, kar mu je bil očital Desy. Ali ministrski predsednik izjavlja, da jih ne bo tožil, kajti če bi to storil, se ne bi mogel dokazu resnice tako umakniti, kakor se mu je umaknil v Desyjevem procesu. Dokler pa ne gre Lukacs-ur pred sodišče, se mora verjeti, da je resnično, kar so mu očitali Desy, grof Andraesy, grof Apponyi, grof Zichy, grof Hadik, torej ljudje, katerih beseda ravno v njegovih krogih nekaj tehta.

Če pa je plemeniti Lukacs vtaknil blizu pet milijonov kron v volilni fond svoje stranke namesto v državno blagajno, tedaj je pa tudi njegova volilna reforma razumljiva. Poštenjakovi na ministrskem sedežu hoče imeti tako postavbo, da se bodo volilne tudi znanprej lahko delale z denarjem. Če pa bi se volilna pravica pošteno razširila, bi bilo pet milijonov za podkupovanje in druge volilne sleparije toliko kolikor kaplja na razbeljen kamen. Kje tedaj dobiti take ogromne vsote, da bi si vlada lahko kupila svojo večino?

Zato je pa tudi razumljivo, da pritrjuje vladna stranka Lukacsu temu načrtu. Njeni člani hočejo ostati poslanci, ne zato, da bi zastopali interese svojih volilcev, svojih okrajev, svoje dežele, ampak zato, ker je mandat na Ogrskem izvrstna kupčija, ki se izplačuje, že preden so volitve končane, pozneje pa še bolj.

Vse politične ozaljšave Lukacsevega infamnega načrta so torej podlo farizejstvo. Na vladni strani se vodi boj za povsem preproste osebnostne interese; tudi ta volilna reforma je kos bečarske korupcije. Jata vran sedi na mrhovini, pa noče, da bi jo kdo mogel odgnati. In Lukacs je njen protektor.

Provizijska.

Nujnega pojasnila je potrebna zadeva, o kateri se je te dni govorilo pred nekim okrajnim sodiščem na Dunaju. Na drugem mestu smo že poročali o njej. V neki privatni tožbi zaradi žaljenja časti je bila izrečena trditve, da je neki agent po imenu Brück zaslužil sedemstotisoč kron provizije za neke kupčije, s katerimi je imelo vojno ministrstvo opravka. Provizije v znesku stotisoč kron je imela biti deležna tudi neka oficirska vdova po imenu Cziffra. Da sta se Brück in Cziffra skregala, ne bi bilo za javnost nič zanimivo. Ali to, kar se je na razpravi moralo namigniti o omenjenih kupčijah, je več kakor zanimivo.

Pri obravnavi je podal dr. Pressburger, ki je bil z Brückom vred tožen, sledečo izjavo: »O gospe Cziffri sem prvič slišal, ko mi je Brück pravil, da je to ona oseba, ki je prevzela njegovo protežiranje, češ da mu pribavi vstop pri visoki osebi v vojnem ministrstvu... Imel sem posredovati pri neki kupčiji, katere niti

teko v vojni ministrstvu. Gospa pl. Cziffra je pri tem prevzela protežiranje pri neki visoki osebi, in zato se ji je obljubilo stotisoč kron. Kot avstrijski patriot nisem tega verjel, pa sem izrazil napram Brücku svoj dvom. Drugič sem slišal o gospe Cziffri pri policiji. Slišal sem, da je izdala falsificirane menice na ime neke visoke osebe. Te menice je Brück plačal. Zvedel sem to od vladnega svetnika Stukarta. Stvar so potlačili, dasi bi bilo moralo biti oni visoki osebi na tem ležeče, da se to ne bi bilo zgodilo. Gospa Cziffra se je tudi bahala z različnimi ednošaji do one visoke osebe.

Nato je dr. Pressburger prečital neko pismo, katero je bil pisal zastopniku Cziffre, advokatu dr. Thalerju; v tem pismu stoji besede: »Pismo vojnega ministra.« Po tem bi bilo torej sklepati, da je bila ona »visoka oseba« — bivši vojni minister Auffenberg.

Na Pressburgerjeve izjave je dr. Thaler odgovoril to:

Provizijsko pismo ni nič drugega kakor trik, ki ga je izvršil Brück. On je obljubil gospe Cziffri stotisoč kron, in je sam pisal provizijsko pismo. Ona je nato pri »visoki osebi« posredovala, da je dobil veliko kupčijo, in ko se je to zgodilo, je predložila svoj račun. Brück je zaslužil najmanj štiristopetdeset tisoč kron. Zato imam dokaz ministrstva. Cziffra pa je dal samo dvačestdeset tisoč kron. Dejal ji je: »Če hočete, da Vam plačam še ostalih osemstotisoč kron, moram imeti nekaj v rokah. Pišite mi, da morate oddati osemstotisoč kron oni visoki osebi, potem Vam izročim denar.« Cziffra je bila začudena, pa je odgovorila: »Kaj pa hočete? To je provizija, ki ste jo obljubili meni. Kaj vlačite ono osebnost v to stvar?« Tedaj je dejal Brück, ki je zelo navihani gospod: »Ne zapišite v svoje pismo te osebe; zapišite dve drugi osebi iz vojnega ministrstva.«

Bilo je pri sedišču še dosti govora o tem provizijskem pismu; ali kar se tiče samo Brücka in Cziffre in načina, kako sta izkušala drug drugega opehariti, to je njihova privatna zadeva.

Važno pa je to: Ali je res, da se oddajajo pri vojnem ministrstvu kupčije po protekciji, katero si agentje kupujejo, tudi če je pozneje ne plačajo? Ali je res, da se zaslužujejo pri kupčijah vojnega ministrstva take ogromne provizije?

Pred sodiščem ni pričakovati odgovora na ta vprašanja. Ali odgovor mora priti, zakaj vsa zadeva diši tako po korupciji, kakor da bi se bile v vojnem ministrstvu vršila taka mešetarstva kakor v krščansko socialni stranki na Dunaju. Ljudstvo plačuje tako ogromne svote za militarizem, da se mu nikakor ne sme odtegniti informacije v tej koljivi zadevi. Najmanj, kar sme zahtevati, je pač to, da izve, če se krvavi denar, ki ga plačuje militarizmu, vsaj porabi za tisti namen, za katerega je bil dovoljen. Kajti če mora prebivalstvo že prenašati ogromna militaristična bremena, vendar ne more trpeti, da bi se z njegovimi milijoni plačevala protekcije in polnili žepi navihanih agentov. Pri državnih kupčijah je vsaka provizija sumljiva. Uradi imajo svoje lastne osebe, zato da ni treba plačevati privatnih spekulantov. Davčni tisočaki niso namenjeni takim hijenam.

Drugod bi bilo težko, da bi ostala taka afera cel teden, ko je prišla pred javnost, ne pojasnjena. Pri nas pa je treba šele zahtevati

pojasnila. In to bo moral parlament storiti, pa vztrajati na tem, da ne ostane v zadevi nič prikritega, naj gre za kolikorkoli visoko osebo.

Trgovski pomočniki in strokovna organizacija.

(Dopis iz vrst trgovskih pomočnikov.)

V dobi, ko je kapitalizem prodrl v zadnjo gorsko vasico, ko je začrtal razredno razliko tako, da bi jo lahko tudi slednji trpin, ki se v potu svojega obraza trudi za kruh, spoznal, ako ga ne bi meščanske stranke ne slepile z verskimi in narodnimi frazami, v tej dobi se vse organizira. In sicer se združujejo na eni strani kapitalisti v svoje truste, kartele in zveze. Na drugi strani pa razred neposredujočih, razred, ki dela in strada, v strokovne in politične organizacije. Dasi je težak boj, ki ga bojujejo delavske organizacije za zboljšanje razmer, vendar imajo v očigled svoji solidarnosti, zaznamovati lepe uspehe.

Tudi na Slovenskem organiziran pokret proletarijata lepo napreduje. Ampak med organizacijami je pogrešati eno, katere je razmeram jako potrebna. To je organizacija trgovskih nastavlencev. Kdor pozna naše trgovske pomočnike, ta ve, kako težko je tem ljudem dopovedati, da je tudi za nas razredna internacionalna organizacija potrebna. Da se kapitalizem v svoji ekspanzivnosti ni ustavil pred vrati prodajalne in komptoarja, to vsak trgovski nastavlenec na lastni koži občuti.

Torej razredna organizacija! Velikokrat se zgodi, da delata trgovci in nastavlence skupaj v prodajalni ali komptoarju. Stvar izgleda, kot da imata oba enak interes, interes za povzdigo podjetja. To nekako briše razredno razliko v trgovini. Ali, ako malo globlje pogledamo v to idilo, vidimo na eni strani, pri podjetniku, tisočeren dobiček, a na drugi strani pri uslužbencu, slabo plačo ter izkoriščanje njegove delovne moči pozno v noč kakor pri nobenem industrijskem delavcu.

Da, razredna razlika obstoji tudi tukaj, kakor v vsem kapitalističnem gospodarstvu sploh.

Razredna razlika ne obstoji samo tam, kjer je slaba plača, dolga delovna doba in slabo ravnanje z nastavlenci na dnevnem redu, temveč tudi pri takozvanih »modernih«, »uvedenih« podjetnikih, ki skušajo z malo večjo plačo razredno razliko ublažiti. A te drobtinice ne spravijo s sveta resnice, da posedloči uživajo kapital, katerega orodje, mi uslužbenci, delamo dnevno kot živina, da se preživimo, dočim spravljajo oni velike dobičke našega dela.

Kapitalizem gospoduje po vsem svetu in je mednarodni. Toraj mora biti tudi razredna organizacija nastavlencev mednarodna. Pod kapitalističnim izkoriščanjem trpe slovenski trgovski pomočniki ravno tako kakor njih nemški ali italijanski, češki ali poljski tovariši. Zato, ker smo enako izkoriščani, imamo enake interese vsi trgovski nastavleni vseh kategorij in narodov. Zato je greh, da, naravnost zločin, cepiti trgovske pomočnike, po kategorijah, veri ali narodnosti. Nacionalizem skuša zbrisati razredno razliko. Da je ne more zbrisati, je jasno. Ali posamezna narodnaška društva odvrčajo trgovske pomočnike od razredne,

EMILE ZOLA:

Rim.

(Dalje.)

Tamkaj v žalostnem predmestju, najde zopet dobrega abbé Roséja, ki mu je pravkar pisal, naj se vrne, prav kmalu vrne, da bo stregel svojim ubogim, jih ljubil in jih reševal, ker je ta v daljavi se bleščeci Rim gluhi za glas usmiljenja. In vseokrog dobrega, miroljubnega duhovnika najde tudi venomer naraščajočo množico nesrečnih — iz gnezda padle, od lahke blede, od mraza trepetajoče mladiče, ki jih je že enkrat pobiral — v grozni bedi živeče obitelji, katerih očete pijančujejo, katerih matere se prodajajo, katerih sinovi in hčere propadajo v grehu in zločinu — cele hiše, po katerih veje lakota — najzoprnejšo nesnago, najsamotnejšo skupnost — nič pohištva, nič perila — živalsko življenje, ki išče zadoščenja in olajšanja, kakor more, kakor nanaša instinkt in slučaj. Potem pridejo zopet zimski mrazi, nesreča nezaposlenosti, jetika, ki pobira slabotneje kakor vihar, medtem ko stiskajo krepki pesti, sanjajoči o masčevanju. Morda pride zopet kdaj zvečer v hišo groze, kjer se je mati umorila s svojimi peterimi otroci. Najmlajše bi držala v naročju, ob izsušenih prsih, ostali bi ležali tupatam po tleh, v smrti naposled srečni in siti. Ne, ne, ta črna, v samomor držača beda sredi velikega, prebogatega, užitek poljanega Pariza, ki raztrese za zabave milijone po cestah, ni več mogoča! Socialna zgradba je trhla v svojih temeljih, vse propada v blatu in krvi. Se nikdar ni tako globoko občutil, kako brezkoristna in slepilna je dobrotelost. In naenkrat se je zavedel, da se pričakovala beseda, beseda, ki naposled bruhla iz ust velikega, starodavnega mutca, uklenjenega in teptanega ljudstva, glasi »pravičnost«. Da, da, pravičnost, nič več ne usmiljenje! Samo bedo je ovekovečilo usmilje-

nje; nemara jo pravičnost ozdravi. Po pravičnosti koprne nesrečniki; samo velik čin pravičnosti more pomesti stari svet, da zgradi novega. Veliki mutec ne bo ne Vatikanov ne Kvirinalov, ne papežev ne kraljev, v svojem dolgem, zdaj tajnem, zdaj javnem boju, ki je trajal vse čase, je le tako zamolklo žugal in se postavljaj med pontifexa in cesarja, ki sta ga hotela imeti vsak sam zase, da bi se mogel zavedati in tisti dan, ko zakriči »pravičnost!« povedati, da noče biti nikogar last. Ima li naposled ta dan resnice in pravice že jutri napočiti? V svojem srčnem strahu, razdeljenem med potrebo po božanstvu, ki muči človeka, in med nadvlado razuma, ki mu pomaga vztrajati v življenju, je bil Pierre le o eni reči prepričan: Držati hoče svojo prisego, kot duhovnik brez vere stražiti vero drugih, pa čisto in pošteno izpolnjevati svoj poklic, poln ponosne žalosti, da se ni mogel odreči svoji inteligenci, kakor se je odrekel svojim ljubezenski čutnosti in svojim sanjam, da postane odrešenik narodov. In kakor izza Lurda hoče vnovič čakati.

Njegovo razmišljanje ob tem oknu, vpricho tega od teme preplavljenega Rima, čigar zgradbe je megla pogoltnila, da jih ni bilo videti, se je tako poglabilo, da ni niti slišal glasu, ki ga je klical. Tako dolgo ni slišal ničesar, da se je roka doteknila njegove rame.

»Gospod abbé, gospod abbé!«

»Pol desetih je že,« je dejala Viktorina, ko se je naposled obrnil. »Izvošček je dol, Giacomo je že odnesel prtljago dol. Čas je, gospod abbé!«

Ko je opazila, da je uplašen in mu trepalnice se trepečejo, se je nasmešnila.

»Poslovili ste se od Rima. Nebo je videti prav grdo.«

»Da, prav grdo,« je preprosto odgovoril. Šla sta dol. Pierre ji je dal sto frankov, da si jih razdeli s slugami. Prosila je, naj ne zameri, ker je vzela svetilko in gre pred njim,

češ v palači je nočjo taka tema, da človek ne vidi za korak pred sabo.

Oj, to slovo, ta zadnja pot po temni in prazni palači Pierre je kar pretreslo. Še z zadnjim pogledom se je ozrl po svoji sobi, tako slovo ga je vsakrat napolnjevalo z bolestjo in odtrgalo kos njegove duše, tudi če je zapuščal sobo, v kateri je trpel. Pred sobo don Vigilijs, iz katere je puhtela sama groze polna tišina, si je zamišljaj, kako stiska glavo v blazino, kako zadržuje sapo iz strahu, da bi še dihal lahko govoril in zvalil maščevanje nadenj. Ali zlasti na stopnišču v drugem in prvem nadstropju, pred zaprtimi vrati donne Serafine in kardinala je vztrepetal, ker ni slišal ničesar, prav ničesar, niti sapice ne; bilo je, kakor da koga mimo grobov. Odkar sta se vrnila od pogreba, nista dala nobenega znamenja življenja od sebe; zaprla sta se in s tem je postala tudi vsa hiša neopredeljena. Slišati ni bilo niti šepetane besede, niti tihega koraka kakšnega služabnika. Viktorina je stopala s svetilko v roki dalje, Pierre pa ji je sledil, misleč na dvojico, ki ostajata v razdejani palači — na dvojce zadnjih ljudi iz pol razpadlega sveta, stoječega na pragu novega sveta. Dario in Benedeta sta vzela vse upanje življenja s seboj; nič ni ostalo razum stare device in neplodnega duhovnika. Vstajenje ni več mogoče. Oj, neskončni, mračno temni hodniki, hladno, ogromno stopnišče, ki je videti, kakor da drži dol v nič, o j velikkanske dvorane, katerih stene pokajo od revščine in zanemarjenosti! Pa notranje, pokopališče podobno dvorišče z njegovim plevclom, z njegovim portikom, pod katerim gnijejo ostanki Vener in Apolonov! In samotni, od zrelih oranž dišeči vrtec, kamor ne stopi nihče več — zdaj, ko ni več najti krasne kontesine pod latorjevimi drevesom ob sarkofagu! Vse to se je pogreznilo v strašni žalosti, v smrtni tišini; zadnja dvojica Boccaneer je imela v svoji divji veličini le še počakati, da se zruši stara palača kakor njuj Bog nad nju-

nima glavama. Pierre ni slišal nič drugega kakor povsem tihoten šum, ki so ga brčkone povzročile miši. Morda je bilo zobovje kakšnega glodavca, abbéja Paparellija na delu, da obgrizejo staro hišo od spodaj, da pospeši popolni polom.

Voz z dvema svetilkama, katerih rumena žarka sta prodirala temo, je čakal pred durmi. Prtljaga je bila že naložena; mali zaboj je ležal poleg voznika, kovčeg pa na zadnjem sedalu.

Duhovnik je takoj sedel.

»O, saj imate časa,« je dejala Viktorina, ki je ostala na pespoti. »Nič ne manjka; vesel me, da se tako udobno odpeljete.«

To zadnjo minuto ga je tolažilo, da je imel ob strani to rojakinjo, to dobro dušo, ki ga je bila sprejela tisti dan, ko se je bil pripeljal, in ga spremlja zdaj, ko odhaja.

»Ne pravim Vam na svidenje, gospod abbé, ker ne verjamem, da se vrnete kaj kmalu v to vražje mesto... Zbogom, gospod abbé!«

»Zbogom, Viktorina. Pa hvala Vam, od vsega srca.«

Konj je že zdiralj in voz je zavil v tesne, krive ulice, ki drže proti korzu Viktorja Emanuela. Deževalo ni; streha voza ni bila dvignjena, a dasi je bil vlažni zrak blag, je duhovnik vendar takoj zabeležil. Ni pa hotel izpustiti časa z nastavljenjem voza; zdaj je imel molččega voznika, kateremu se je pač mudilo, da bi se kmalu iznebil svojega potnika.

Ko je Pierre dospel na Corso Vittorio Emanuele, se je začudil, da je bilo tukaj ob tako zgodnji uri že tako samotno. Vse hiše so bile zgorle, pešpota prazna, le električne svetilke so se žarele v otožni samoti. Resnično, nikakor ni bilo toplo, in kakor da se je megla množila in zagrinjala pročelja.

(Konec prih.)

mednarodne organizacije in s tem neizmerno škodujejo trgovskim pomočnikom. Trgovskih pomočnikov, vseh narodnosti naloga je, da se rano ob rami brez razlike kategorij in vere broje proti lažnarodnemu, proti mednarodnemu kapitalizmu. Kratko omenjena dejstva nam jasno kažejo, da mora tudi organizacija trgovskih nastavljenecv biti razredna in internacionalna.

Taka organizacija je za slovenske trgovske pomočnike neobhodno potrebna. Dočim obstoji že nad 20 let taka bojovna organizacija med nemškimi, češkimi, poljskimi in italijanskimi tovariši, smo Slovenci brez organizacije, razven par paradnih, plesnih pseudo-organizacij.

Želeli je, da tudi slovenski trgovski pomočniki najdejo svoje mesto v delavski internacionali, da spoznajo svoj položaj, ki je vse preje kot sijajen, ter pristopijo k naši bojovni organizaciji, k »Osrednjemu društvu trgovskih nastavljenecv Avstrije, Dunaj I., Werdertorgasse 9., ter si s tem zagotove boljše bodočnost.

—n—lj.

Ljubljana in Kranjsko.

— Kako žive naši sinovi in možje na meji. Vlada in njeno časopisje slikata življenje obmejnih naših stražarjev v najbolj rožnati barvi in človek, ki bi verjel tem zlaganim oficialnim poročilom, bi mislil, da se vojakom tam doli ob meji godi kot ljudem, da počivajo na posteljah, da imajo toplo odejo in obleko, dobro hrano in kdove kaj še vse. To lažljivo pravljico smo temeljito raztrgali z objavo vojaške korespondence, ki je verodostojna priča neznosnih razmer, v katerih tiče rezervisti na meji. Dosedanjo zbirko izpopolnjujemo s sledečim pismom, ki je pisano v Mamuli (južna Dalmacija) dne 20. t. m. in se glasi:

— Tu tičimo že od 20. oziroma 15. decembra, pa ni bilo prebrano še nobeno povelje; ob novem letu so nam naznanili, da je dobil peti trdnjavsko-topničarski polk od dobrodne zbirke 2244 K 48 v, ki se razdeli med nas. Ampak nihče ni videl vinarja! Nadalje je neka dunajska tvrda poslala 38 deciliterških steklenič »konjaka«, stekleničice niso bile razdeljene med nas, temveč je komandant odločil, da naj se prodajo in da naj se denar porabi »za izboljšanje menaže«. Stekleničice so v resnici prodali po 60 vinarjev kos, a notri so bile namesto konjaka — Hoffmannove kapljice, zunaj je bil ovitek z napisom: »Spende für die braven Grenzsoldaten«. Od izkupička se nam ni poboljšala menaža in tudi gotovega denarja nismo dobili. Spimo ne na posteljah — postelj ni niti za podčastnike — temveč kar po kamenitih tleh, s slamo nekoliko postlanih; tam nabiramo uši. Zjutraj nas bole vse kosti od trdega ležišča in zvečer se ga prav pošteno bojimo. Odejo ima vsak le po eno, in sicer poletno. Topničarji stoje po cele dneve v najhujši burji ali dežju brez stražnega plašča, da so vsi premočeni in prehlajeni. Vsak dan ekserciramo do norosti, mnogo hujše nego rekruti; opoldne nimamo niti enournega oddiha. Nadalje pa je zlasti alarim pogosto na dnevnem redu, posebn v nočnem času, da smo že vsi preutrujeni in ubiti. Ako pri ekserciranju le eden napak stopi, se vaje za ves oddelek ponovno in podaljšaje za celo uro. Bojevanju se učimo vsak teden po dvakrat. — Ako počivamo, moramo po naročilu našega nadporočnika kupiti si takoj nov ovratnik in ni vprašanja, ali je kaj denarja v žepu ali ne. Najhujše je: nezadosten počitek in naporno delo. Poleg vseh vojaških opravil moramo popoldne od 1. dalje čisto popravljati in naspalati. Pomislite, kakšno breme za 34letne in 36letne može, ki niso vajeni v civilu takega dela! Mnogo je med nami takih, ki imajo doma ženo in po 3 ali 4 otroke v najhujšem siromaštvu in ki bi od sebe vrgli to nezmožno življenje, da jih ne zadržuje ljubezen do svojcev. Tudi s perilom je velik križi! Vsi ga niso dobili; imamo ga le tisti, ki smo se pritožili, drugi pa ne. Aktivnim vojakom se godi bolj; ne delajo, ne eksercirajo in niti k povelju ne prihajajo, pač pa imajo naročeno, da se nam nasproti vlečejo iz hlač. Po večini so Madžari. ...

— Klerikalni ovinkarij. (Dopis iz Idrije.) V našem mestu, dasi je Idrija po imenu prvo mesto za Ljubljano na Kranjskem, vladajo še vedno precej žalostne razmere. Javen boj med strankami se je prekinil, le sem pa tja šine kaka notica v časopise, ki kaže javnosti, da so v našem kotlu tri stranke. Zato je pa tem večja zahrbtnost in sebičnost bolj razvita kot kdaj prej. Kar se ne da javno napraviti, to se napravi tajno s protekcijo; to je načelo, ki ga že dolgo časa opazujemo na klerikalni stranki. Nedavno tega se je delalo od strani naprednega občinskega zastopa, v katerem so sedeli naprednjaki in socialni demokratje, da se napravi v Idriji javna čitalnica, ki bo dajala prostore vsem strankam na razpolago. Proti temu so se na vse kriplje uprli idrijski klerikalci in so pri sedanjem deželnem odboru tudi dosegli uspeh. Seveda so s tem oškodovali občino za precejšnje svote dohodkov, in razvalina pričetega dela še danes po štirih letih ne dela posebne časti mestu in tudi menda klerikalcem ne. Ker se je ta za občinstvo in za tako mesto, kot je Idrija, tako potrebna naprava morala opustiti, sta se obrnili prej omenjeni stranki na c. kr. rudniški erar in na ministrstvo s prošnjo, naj bi se plovna pri »Črnem orlu« kot nadomestilo name-ravane čitalnice prezidala. Ministrstvo je temu ugodilo z naročilom, naj rudniško vodstvo oskrbi tozadevne načrte. Ko je bilo to storjeno in je bil že proračun te prezidave v znesku okrog 60.000 K odobren, so vtaknili zopet klerikalci svoje prste vmes ter prepričali po ovinkih, da se je tudi to opustilo in so se namesto prezidave samo stari prostori za silo poflikali. Ker se je še to prepričilo, se je obrnila naša delavsko-rudarska organizacija na ministrstvo in rudniško vodstvo z novo prošnjo, naj bi se v kulturne namene prepustili delav-

stvu, ki po težkem delu tudi potrebuje razvedrila, vsaj zapuščeni prostori starega rudniškega gledišča, ki ga je delavstvo pripravljeno s svojimi lastnimi sredstvi primerno urediti. In res, tudi temu je ministrstvo ugodilo na ta način, da je naročilo rudniškemu ravatelstvu, da prostore stavbe preuredi in prepusti delavstvu za kulturne namene. Pa glej, tudi v to se je vtaknila neka tretja roka, kajti ravateljstvo rudnika ne drži več besede, ki jo je dalo ministrstvu, da bi smele delavske stranke prirejati v teh prostorih gledališke predstave, koncerte, pouk petja, predavanja itd., ampak izrečno pravi: gledališče je last rudniškega uradništva, delavcem pa se bodo dali prostori samo na uporabo za shode, ki pa morajo biti nepolitični in ki se jih smejo udeleževati samo rudarji. Kdor to čuje, se vpraša, kaj je torej s tem doseženo? Ali ne potrebuje delavstvo poleg nepolitičnih shodov tudi politične? Ali ni delavstvo potrebno predavanj, ki jih zamorejo prirejati le šolani in izobraženi ljudje, a ti nimajo vstopa v prostore, namenjene delavstvu. Ali delavstvo ne potrebuje gledaliških predstav in godbe? Kdo naj jim to preskrbi in v kakšnem slogu, če ni sposobnih ljudi? Ali naj delavstvo bo za večno navezano le na zakajene in tesne prostore po gostilnah pri alkoholu? Prosimo gospodo, naj nam to pojasni. Če se v našem mestu vse tako zahrbtno ovira, ni čuda, da se gotovi krogi, ki imajo zmišl za kulturo in napredek, pečajo z načrtom na združitve naprednih življenj na tem polju, ki si bodo z naklonjenostjo privatne posestnice omislili ono, kar se jim je po ovinkih od druge strani prepričilo. Kdo bo končno pri tem prizadet? Ali ne erar s svojim hotelom »Črni orlo«, ki že sedaj komaj eksistira? Ali bo pod takimi razmerami sploh hotel še kak podjetnik to podjetje prevzeti? Ali ne bo tega čez čas morda tudi še kdo drug občutil bolj kot kdaj prej. Želimo le resnega dela v tem pogledu ne glede na ovire in na one, ki so doslej lahko ovirali.

— Iz gledališke pisarne. Danes v torek (par) se prvič na slovenskem odru uprizori Jacobyjeva efektna tridejanka »Greh iz mladosti« z gospo Avg. Danilovo v veliki vlogi dozorele žene, ki si ji je vsa zakonska sreča razbila ob pregrehi njenih mladih let. Med odmori koncertira celotni orkester »Slovenske Filharmonije«. — Jutri v sredo se izven abonementa kot kronska predstava zadnjič v sezoni uprizori velezbavna in priljubljena Offenbachova opereta »Orfej v podzemlju«. Začetek ob pol 8. V četrtek se tretjič v sezoni uprizori Leharjeva kratkočasna opereta »Grof Luksemburški« z gospodom Lj. Iličcem iz Trsta kot gostom. Predstava je za abonente par. Na nepar pa se bo v soboto prvič v sezoni pela efektna opera »Brivec Sevilski«.

— Vpoklicanje neaktivnega moštva. Neaktivno moštvo, ki se v pomladanskem dopolnilnem roku pokliče v dejansko službo, se letos, kakor poroča »Mil. Rundschau«, izjemoma lahko vpokliče že pred 1. aprilom.

— Umrlj so v Ljubljani. Julijana Ločnikar, mestna uboga, 84 let. — Jakob Globočnik, sprevožnik električne cestne železnice, 40 let. — Silvester Gajser, sin železniškega delavca, eno leto. — Karel Osolnik, posestnikov sin, 15 let. — Pero Knežević, delavec, 17 let. — Marija Dobnikar.

— Kaj bo s Polajnikom in njegovo ženo? Kakor smo že poročali, je beg Ivana in Jožefe Polajnika uspel v toliko, da se jima je posrečilo pozornosti inozemskih morskobrežnih oblasti uteči in se vkrcati v Doveru na belgijski parnik »Vaderland« tako, da sedaj ploveta proti Novemu Jorku. Zanimalo bode gotovo našo javnost, kako se bo zadeva dalje razvila, odnosno kako bo preskrbljeno za njih sprejem v Novem Jorku. Informirali smo se zatorej pri merodajnih faktorjih in smo v stanu nastopno poročati: Dejanje, zaradi katerega se Ivan in Jožefa Polajnik preganjata, ne spada med ona dejanja, zaradi katerih severno-amerikanske države glasom pogodbe iz leta 1856. avstro-ogrsko podanike, ki so v amerikanskem teritoriju, izročila tuzemskim oblastim. A tudi če bi bilo mogoče zahtevati od ameriškanih oblasti izročitev, bi se jo težko izvedlo, ker stane poslovanje najmanj 20.000 K, katere bi morala plačati avstrijska država. To pa ni mala reč 20.000 kron in amerikanska justica ni ravno poceni. Da pa dvojica Polajniko vkljub ti neugodni pogodbi ne uide roki pravice, preskrbela je ljubljanska mestna policija s pomočjo c. kr. dunajskega policijskega ravateljstva v Novem Jorku vendar vse potrebno po drugačnem potu. Dognalo se je, da se parnik »Vaderland« ne ustavi do Novega Jorka v nobenem medpristanišču ter da je torej dvojica Polajniko do Novega Jorka v njem zasigurana. Sporazumno z varnostnim oddelkom c. kr. policijskega ravateljstva na Dunaju se je doseglo, da je dunajski konzulat severno-amerikanskih držav legaliziral sodno zaporno povelje ter druge važne listine (dokazila), kakor tudi domovnici Polajnikovih, nakar se je vse s podrobnim popisom in slikama dvojice odposlalo na generalni avstro-ogrski konzulat v Novi Jork, kateri je bil pa o tem obveščen že popreje po podmorski brzojavni žici. Na podlagi tega se bode ob intervenciji konzulata začelo proti dvojici Polajniko takozvano »deportacijsko postopanje«, ki v bistvu po ameriškem pravu ni nič drugega, nego v avstrijskem pravu izgon in obstoji v tem, da se dotičniku zabrani vstop, odnosno naselitev v ameriškanih državah. V smislu tozadevnih ameriškanih predpisov iz leta 1907 in 1910, ki so zelo stroga, postavi se dotičnika pred »naseljevalnega komisarja«, odnosno pred takozvano »posebno preiskovalno komisijo«, ki imata razsoditi, se-li pripusti dotično osebo k naselitvi v severo-ameriškanih državah, ali ne. Proti razsodbi ima dotičnik pravico pritožbe na »tajnika za trgovino in delo« v Washingtonu, mora pa ostati do pravomočne razsodbe interniran v »detention station« na omenjenem otoku Ellis Island, katerega imenujejo tudi »otok solza«, kar je zelo značilno. Tako se bode zgodilo tudi z zakonsko dvojico Polajniko in ni dvomiti, da ju naseljevalna komisija na pod-

lagi predpisa postave iz leta 1910 ne bode pripustila k naselitvi. Ker so glasom teh omenjenih ameriškanih predpisov vse parobrodne družbe primorane osebe, katerih naseljevalna komisija ne pripusti k naselitvi, prepeljati brezplačno nazaj v Evropo do pristanišča-izhodišča — razvila se bode predležeča zadeva tako, da bode belgijska družba »Red Star-Line« v Antverpnu v slučaju deportacije Ivana in Jožefe Polajniko prepeljala z istim parnikom »Vaderland« nazaj ali v Dover, ali pa v Antwerpen. Tu se bode ta navedena izkrcala in stvar dotičnega konzulata bode, skrbeti zato, da se ju, in to že na parniku, pravočasno prime in odvede v zapor, dokler bode trajalo izročevalno postopanje z dotično državo, bodisi Anglijo ali Belgijo. Seveda, če bi komisija na otoku Ellis Island ne izrekla deportacije, ki je navadno spojena z zaporom, potem bi se dvojica Polajniko gibala s svojim plenom lahko popolnoma prosto po Ameriki ter bi se jo le moglo prijeti pri vstopu v kako drugo državo, katera ima z Avstro-Ogrsko primerno pogodbo. O koncu, odnosno uspehu deportacijskega postopanja se bomo svoječasno zopet informirali in si pridržujemo o tem še poročati.

— Svarilo pred izseljevalnim agentom. Agent Maximus Neumayer namerava naseliti v državi Pará v Braziliji avstrijske izselence, in sicer na svetu, ki leži ob Braganca-železnici (Estrada de Ferro de Braganca). Dotični kraji pa so zelo nezdruvi ter imajo skrajno neugodno podnebje za Evropejce. Svarimo pred naselitvijo v te kraje.

— S trebuchom za kruhom. V nedeljo so se z južnega kolodvora odpeljali v Ameriko 4 Hrvat, nazaj je prišlo pa 20 Hrvatov in Slovencev in 70 Bolgarov. 65 slovenskih tesačev je šlo v Rumunijo, 15 Rumunov na Reko, v Novo mesto pa 30 slovenskih zidarjev. — V soboto je šlo v Ameriko 10 Slovencev, 17 Hrvatov in 17 Macedoncev in 4 Črnogorci. V Hrib je šlo 14, v Buchs pa 10 Hrvatov. Na Dunaj se je odpeljalo 16 Kočevjarjev, nazaj jih je prišlo pa 19.

— Izpred ljubljanskega porotnega sodišča. Janez Cajhen, 21 let star, pristojen v D. M. v Polju, delavec v Sneberjah, je strasten žganje-pivec. Bil je zaradi težke telesne poškodbe že dvakrat občutno kaznovan, a vse to ga ni zmo-drovalo. Dne 23. marca je pil v družbi tovarniškega delavca Lovrenca Tomažiča ter kajžarja Franceta Presetnika. Na poti proti Smartnem ob Savi so prišli v bližino Dolničarjevega kolozca, kjer se je zaradi neke malenkosti vnel prepir med obdolženecem in Tomažičem. Nakrat pa je obdolženec posegel po nož, ter ga zasadel Tomažiču v desno stran prsi, in mu prerazil srčno žilo odvodnico, vsled česar se je ranjenec zgrudil in umrl. Cajhen je dobil pet let težke ječe. — Porotna obravnava proti defraudantu Evgenju Kussu se je za nekaj dni preložila.

— Hud prepir ljubljane nastane v hiši, če pri-nese žena možu na mizo slabo kavo. Da se torej izognete neprijetnemu prepiru, ki utegne pokvariti dobro voljo za dolgo časa, pridevajte kavi Kolinsko kavno primes, ker edino ta napravi res dobro in okusno kavo, ki ugaja vsakemu, tudi največjemu sitnežu. Da ji namreč izvrsten okus, prijeten vonj in lepo barvo, torej vse lastnosti, ki jih mora dobra kava imeti. — Pri nakupovanju pazite strogo na znamko »Sokol«, ker le s to znamko je res pristna domača in izvrstna Kolinska kavna primes.

— Vsi prijatelji vrtnarstva naj se blagovolijo priglasiti k društvu »Vrtnarska šola« v Kranju, da zamoremo z združenimi močmi delati za razvoj tega lepega in prepotrebnega društva. Društvo »Vrtnarska šola« vzdrževalo bode vzorne vrtove in posebne postaje za po-izkuševanje semen in orodja. Vsak prijatelj vrtnarstva ne more samo za sebe vzdrževati posebnega strokovnjaka, pač pa bo lahko društvo »Vrtnarska šola« svojim članom v korist vzdrževalo strokovno izobraženega vrtnarja, ako pristopi zadostno število članov. Društvena poročila »Vrtnarske šole« prinaša list »Prijatelj narave«.

— Kinematograf »Ideal«. Spored za torek 25., sredo 26. in četrtek 27. februarja 1913: 1. Potovanje po Indiji. (Potovalni film.) 2. Gumb od srajce. (Komična učinkovitost Nordiskfilm Co. 3. Žurnal Pathé. 4. Presenečenja morja. (Komično.) 5. Posinovljenec. (Amer. drama.) 6. Božično darilo. (Krasna veseloigra Nordiskfilm Co.) Samo zvečer. 7. Hčerke komauderja. (Svetovna učinkovitost Nordiskfilm Co. v treh delih s Klaro in Carlom Wieth v glavnih vlogah.) Samo zvečer. 8. Luka potuje. (Komična učinkovitost.)

Križev pot krojaškega vajenca.

Gilej »Zarja«, štev 515.)

Vajenec E. B. je bil svoj čas, kakor menda vsi Ahčini vajenci, na priporočilo mojstra član mladinske skupine N. D. O.; ker je pa ta le nekaj časa životarila in se je E. B. čutil brez vsake zasloble, je v juliju 1912 pristopil k mladinski podružnici »Vzajemnosti«. Ahčin, za to doznaviš, je E. B. poslej še hujše preganjal in ga prikrajševal pri hrani, vsled česar vajenec ni mogel več obstati in je bil primoran, zateči se k mladinskemu sodniku.

Tu je E. B. doznal, da ga je njegov mojster že bil denunciral, da je član socialno demokratične »Vzajemnosti«, da lumpa, ponočuje itd., katero slednje pa je bilo vseskozi neresnično. Da gosp. Ahčin ni poseben prijatelj »Vzajemnosti«, je že verjetno, ker je v dveh pravih z njenim predsednikom temeljito pogorel in bil obsojen na 4 ur zopora.

Mladinski sodnik je skušal zadevo mirno poravnati in je vplival v tem smislu tako na vajenca kakor na mojstra. Ampak Ahčin je odločno izjavljal, da E. B. ne mara več nazaj ter da mu bo izročil delavsko knjižico. Ahčin do tega po pogodbi sicer ni bil upravičen; a! vse-kakor je bilo bolje, rešiti vajenca trpinčenja in mu preskrbeti drugega učnega mojstra, kakor pa da bi še naprej ostal pri Ahčinu.

Naslednji dan pa si je Ahčin vso stvar premislil in vajencu ni hotel izročiti delavske knjižice. Ker se je mladinski sodišče izreklo za nekompetentno, je vajenec iskal pomoči pri obrtnem sodišču, ki je Ahčina poučilo, da ni-ma pravice odklanjati vajenca. Po preteku nekaj dni se je E. B. zopet vrnil k Ahčinu.

Toda, če je kdo upal, da se bo Ahčin po-boljšal, se je kruto motil; kajti že po preteku nekaj dni se je vajencu zopet začel oglašati želedec. E. B. je zato prosil mojstra, naj mu namesto hrane, obleke in stanovanja daje plačo, na kar je Ahčin pristal in se pogodil, da bo E. B. dajal polovico pomočniške plače. Dasi se ob današnji druginji še s celo pomočniško plačo komaj izhaja, je E. B. vendar smatral za boljše, sprejeti mojstrovo ponudbo in se tako izogniti njegovi »izborni« hrani. S tem, da je Ahčina bil pripravljen, vajenca plačevati, je tudi priznal, da je vajenčevo delo vendarle neka-vredno. Ta dogovor sicer ni bil pravilen; toda boljše je manjše od večjega zla.

Če je Ahčin vajenca prej šikaniral pri hrani, ga je sedaj pri plači, ki jo je pri vsakem iz-gotovljenem kosu reduciriral. Plačini dan je povsod sobota, Ahčin je pa delal; v ponedeljek sva začela in ob ponedeljkih te bom izplačeval. Seveda se Ahčin tega tudi ni držal, marveč je vajencu dajal le po kronicah in se vrh tega še norčeval iz njega, čemu hodi drugam na hrano, ako nima denarja, da bi plačal. Vrhunec je Ahčin dosegel 24. novembra 1912 z zahtevu, da bi E. B. moral sam kupiti petrolej, ker je delal do polnoči! Nastal je prepir, tekom kate-rega se je Ahčin vajenca, ki je moral delati pozno v noč, tudi dejansko lotil.

Sedaj se je E. B. ojunčil in vso zadevo sporočil odboru »Vzajemnosti«, ki se je takol obrnil do vajenčevega varuha g. Gjuro Kuka-vica v Ercegnovem s prošnjo, da pooblasti so-druga I. K. z zastopanjem varovančevih kori-sti. Gosp. Kukavica se je takoj odzval in vp-slal predsedniku »Vzajemnosti« pooblastilo, vi-dirano od občinskega urada v Ercegnovem. Na podstavi tega pooblastila se je sodr. K. podal k mladinskemu sodniku, proseč ga za posredova-nje. Mladinski sodnik je sodr. K. razjasil, da je v tej stvari popolnoma brez moči, ker spada E. B. pod oblast nadvarstvenega sodišča v Er-cegnovem, ki svoj čas ni dovolilo, da bi E. B. prišel pod kompetenco tukajšnjega sodišča. Sodišče v južni Dalmaciji naj torej nadzoruje in varuje v Ljubljani se nahajajočo sirotlo Sodnik je sodr. K. nasvetoval edino možno pot, da se napravi tem razmeram čim prej konec, tožbo na obrtno sodišče na razveljavljenje učne pogodbe in izročitev delavske knjižice.

Dne 29. novembra 1912 je varuhov za-stopnik vložil pri obrtnem sodišču tožbo, ki pa je bila vrnjena z dostavkom, da je zahtevk oceniti in dopriniti od nadvarstvenega sodi-šča dovoljenje za to tožbo. Doznaviš, da je stvar dobila resno lice, so se Ahčinu jele tresli hlače, pa je skušal uspeh te tožbe preprečiti s tem, da je proti vajencu vložil pri okrajnem sodišču kazensko tožbo, češ, da ga obrekne, ko trdi, da je pri njem stradal itd. Razprava o tej tožbi pa je šele razkrila strahoto, kateri so bili na milost in nemilost izročeni vsi Ahči-novi vajenci. (Dalje prih.)

Staiersko.

— Električni tok ga je ubil. V Zidanem mo-stu so 18. februarja čistili delavci oboknice novo zgrajene hiše pri cementni tovarni. 22letni Jer-nej Petrič je med delom na odru napačno stopil in da ne bi padel, se je prijel električne žice, napeljene poleg odra iz cementne tovarne. Tok v žici je bil močan 600 voltov. Petrič se je ta-koj zvrnil in umrl kmalu nato.

— Oče je ubil sina. Iz Sevnice poročajo: V Zigerskem vrhu je podiral posestnik Janez Motore s svojim hlapcem Janezom Jurancem v gozdu drevje. V gozd sta mu sledila tudi tri-letni sinček Franc in petletni Jože ter se tam igrala za nekim drevesom. Oče se je sprivil sekati drevo, za katerim je stal triletni Franc, katerega oče za drevesom ni opazil. Zama-hnil je s sekirjo v zadet otroka po glavi ter mu raz-bil čelo. Otrok je vsled dobljene poškodbe kmalu nato umrl.

Goriško.

— Letošnji glavni vojaški nabori se bodo vršili po tem-le redu: v Sezani dne 1. in 3. marca; v Komnu 4. in 5. marca; v Gorici (za mesto) 6. in 7. marca; v Gorici (za okolico) 8., 10., 12., 13. in 14. marca; v Kanalnu 15. in 17. marca; v Ajdovščini 18. in 26. marca; v Cerknem 15. aprila; v Tolminu 16. in 17. aprila; v Bovecu 18. aprila; v Kobaridu 19. aprila; v Tr-žiču 21. in 22. aprila; v Korminu 23., 24. in 25. aprila in v Červinjanu 26. in 28. aprila.

— Vojaštvo v Ajdovščini. Ajdovščina dobi vojake: nekaj artiljerije in nekaj pehote. V Pa-lah se pripravljajo prostori za vojake. Ali se zgradi vojašnica v Ajdovščini ali v Šturijah, se še ne ve.

— Čudne smrti je umrl 38letni Tomaž Do-bravec iz Zalaza pri Tolminu. Ko je šel zve-čer domov iz Sv. Lucije, je imel na pasu pri-vezani dve novi sekiri. Nad Zalazom se mu je spodrsnilo po grivi, pas se mu je obesil za šot in ga je stisnilo za grlo. Našli so ga mrtvega.

— Nezvestnega so našli za Kobaridom ne-kega berača. Vzdignili so ga in spravili v občin-sko bolnišnico, kjer je kmalu potem umrl. Piše se Sivec, doma je blizu Kamnika na Kranjskem.

Nabrežinske Čitatelje opozarjamo na oglas g. Rusbacha v Nabrežini.

Trst.

— Občni zbor »Ljudskega odra« bo v ne-deljo, 2. marca t. l. ob 2. popoldne v zeleni dvo-rani »Delavskega doma«, ul. Madonnina 15. Članom priporočamo, da se ga udeleže polno-število.

— Shod železničarjev bo v ponedeljek, 3. marca, ob 8. zvečer v veliki dvorani »De-lavskega doma«.

Položaj na Balkanu.

Na bojiščih sneži in zmrzuje. Bitka pri Bulajiru še ni potrjena. Govori se o tajnem mirovnem pogajanju. Turki ne morejo v ofenzivo.

PRED ODRINOM.

Sofija, 25. Čim bo nameščenih dvajset velikih topov, ki streljajo na veliko daljavo, se prične obstreljevanje Odrina, ki je zdaj slabo, z večjo silo. Vseokrog leži visok sneg, zlasti pa okoli Dimotike.

Odrin ima dosti živil.

Carigrad, 25. Sukri paša zopet brzojavlja iz Odrina, da ima bogate zaloge svežega mesa.

Uspehi obleganja.

Carigrad, 25. Neki gospod, ki je pred 14 dnevi pobegnil iz Odrina, pripoveduje, da je pri obstreljevanju dne 3. in 4. februarja padlo več kakor 150 projektilov v mesto in vžgalo okrog šestdeset hiš. Nekatera druga poslopja so bila poškodovana od krogelj, med njimi nemška vzhodna banka. Ubitih in ranjenih je bilo 20 oseb. Sicer je življenje v mestu redno. Morala vojaštva je izvrstna. Poveljnik Sukri paša ne kaže nobene utrujenosti in izdaja svoje ukaze hladnokrvno in odločno.

Turško poročilo.

Carigrad, 25. Tekom dneva je sovražnik zopet obstreljeval Odrin, bombardna pa ni bil močan. Med glavno črto in sovražnimi baterijami se je razvil neznačen artiljerijski boj.

Nevtralni pas.

Sofija, 25. Bolgarska je protestirala, da hoče poveljništvo v Odrinu določiti Karagač tujcem za nevtraln bivališče. Turčija je želela, da se dovoli tujcem odhod iz Odrina, in to je Bolgarska dovolila. Nevtralne cone, ki bi ovirale, obleganje, pa ne more dovoliti. Najbrže je Sukri paša ravno zato hotel nevtralizirati Karagač.

VELIKA BITKA PRI BULAJIRU.

Turin, 24. »Stampa« poroča iz Carigrada preko Konstanca: Zaradi usode turških čet na Galipolskem polotoku so tukaj v velikih skrbih. Piloti, ki so vozili po Dardanelah, pripovedujejo, da je bila včeraj velika bitka južno od Bulajira in da je bilo videti Bolgare, ki so se spoznali po njihovih črnih čepicah, ko so zasledovali Turke. V oficijlnih krogih vlada o tem dogodku največja tišina.

London, 24. »Daily Chronicle« poroča iz Carigrada, da so bili Turki v petek na Galipolskem polotoku strašno poraženi.

Pariz, 24. Necenzuriran brzojav iz Carigrada poroča: Razširjena je vest, da so bili Turki pri Galipolju strašno poraženi.

Carigrad, 25. Dočim ne izdaja vlada nobenega oficijlnega poročila, je po mestu razširjena vest, ki so jo prinesli potniki, da je divjala pri Bulajiru med Turki in Bolgari velika bitka, v kateri so imeli Turki grozovite izgube in so bili premagani.

Kdo poveljuje v Galipolju?

Turin, 25. »Stampa« poroča iz Carigrada: Neki prijatelj Enver bega pravi, da je pravi poveljnik galipolskih čet Enver beg. Imenovani poveljnik Kuršid paša, nekdanji vojni minister ki je bil poklican na mesto Fakri paša, ne stori ničesar. Enver beg, ki je prišel z njim iz Carigrada, ima s seboj nekega nemškega častnika, ki mu služi za tajnika. Dotični častnik je znan z Enver begom že iz tripolitske vojne.

Pojačanja.

Carigrad, 25. Iz Galipolija so prepeljali 10.000 mož v Dardaneli in 8000 v Nadios.

Vojaki umirajo od mraza.

Sofija, 25. V turški vojski na Galipolskem polotoku je več sto vojakov iz Anatolije umrlo od mraza.

»Neizpremenjen položaj.«

Carigrad, 25. Uradno poročajo, da je položaj pri Bulajiru neizpremenjen.

PRED ČATALDŽO.

Carigrad, 25. Uradno poročilo pravi: Pri Čataldži so vsi potoki preplavili berge in otežčevajo gibanje oddelkov za rekonosciranje. V boju, ki je bil pri Čataldži zapadno od Albasana, so imeli Turki pet mrtvih in 22 ranjenih. Sovražnikove izgube so veliko večje.

SKADER.

Sv. Ivan Medvanski, 25. Ker so Srbi in Črnogorci pri Brdici naleteli na močan odpor in ker imajo Turki tukaj topove, ki nosijo dalje kakor srbski, so oblegovalci sklenili provizorično ustaviti napadanje in počakati na prihod nove artiljerije, katero pripelje za Srbe grški parnik »Trifina« iz Soluna. Na tej poziciji stoji v boju 8000 Srbov in 3000 Črnogorcev. Begunci iz Skadra pripovedujejo, da je neki albanski častnik umoril poveljnika Hasan Riza-bega na poziv Esad-paše iz Drača. Mirditi so popolnoma mirni.

SNEG.

Sofija, 25. Vesti z bojišč naznanjajo, da je na vseh črtah zapadel visok sneg, vsled česar so vojne operacije za nekaj dni ovirane.

NEMOGOČA TURSKA OFENZIVA.

London, 25. »Daily Mail« ima iz Carigrada čez Konstanca sledeče poročilo: Iz zanesljivega vira, ki ima stike s generalnim štabom, javljajo, da je vrhovni poveljnik Izet-paša povedal, da ne more prevzeti odgovornosti za ofenzivo turških čet pri Čataldži, ki naj bi osvobodile Odrin po načrtu, ki so ga Turki imeli, ko se je obnovila vojna. Po tem načrtu bi bile imele čete marširati sočasno iz Čataldže ob Marmarskem morju in z Galipolskega polotoka. Ali

ozemlje pred turško fronto je preplavljeno, tako da mora jedro armade ostati v svojih utrdbah; samo prednja straža, sestavljena iz ene divizije, se je mogla toliko pomakniti naprej, da ohranjuje stik z Bolgari.

Stroga defenziva.

Carigrad, 25. Včerajšnji ministrski svet je sklenil na podlagi poročila, ki ga je podal veliki vezir, da ostane vojska na celoti v strogi defenzivi.

Carigrad, 25. Poveljnik konjenišva v Čataldži, ki je pristaš rajnega Nazim-paše, je bil poklican v Carigrad in je tukaj izjavil, da je nemogoče voditi vojno v razmerah, ki sedaj vladajo v Turčiji.

ZADOVOLJNI TURKI.

Carigrad, 25. Veliki vezir Mahmud Ševket-paša, ki se je v petek vrnil od pregledovanja turških čet v Galipolju, je izjavil, da je zelo zadovoljen s položajem vojske. Tudi poročila poveljnika čatalške armade Izet-paše in šefa generalnega štaba Hadi-paše, ki sta se zopet vrnila v Hademkej, so ugodna. Umikanje Bolgarov se nadaljuje.

ARGENTINSKA DREDNOTA.

Peterburg, 25. Pred tremi tedni so časopisi poročali, da je Turčija kupila dve argentinska drednota. O tem piše »Novoje Vremja«: »Drednota sta bila prodana na upanje po sedem odstotkov na leto. Prvi obrok v znesku 3.600.000 funtov (angleških) bi se bil imel plačati šele v dveh letih. Po mladoturški revoluciji so turški pooblaščenca telegrafirali, da velja kupna pogodba vključno izpremenjeni vladi. Pred 14 dnevi pa je dobila vlada obvestilo, da angleška trdnjava ne more izpolniti svojih obveznosti, ker je neka velesila zadnje uro vložila ugovor. Turki so doslej upali, da dobe drednota, »Hamidiye« ju je pričakovala pod ameriško zastavo. Imela je nalog, pripeljati jima poveljnika in obleko za moštvo, katero so bili najeli Angleži in Amerikanci.«

ŠEVKET-PAŠA.

Carigrad, 24. Tukaj nič ne vedo, če se je veliki vezir že vrnil iz Galipolija ali ne. Baže je v sredo zapustil Galipoli in prišel v četrtek v Carigrad. Toda ni ga bilo ne na Visoki Porti, ne v vojnem ministertvu. Raznesel je glas, da se skriva v nemškem poslanstvu, kar pa ni posebno verjetno.

TURKI MED SEBOJ.

Carigrad, 25. Vključno vsemu oporekanju od vladne strani se ne more zatajiti, da je disciplina v turški armadi silno omajana in politična nasprotja bruhaajo pri vsaki priliki na dan. V Čataldži so se pristaši ubitega Nazima in mladoturki zopet stekli, pa je bilo na obeh straneh več častnikov in vojakov ubitih. Dva pehotna bataljona sta se na vaji v okolici Carigrada uprla. Zahtevala sta demisijo vlade. Sultan, ki mora skrajno diplomatsko ravnati z vojaštvom, je odposlal adjutanta, ki je nezadovoljnim obljubil, da odstopi vlada, čim bo sklenjen mir.

SULTANOV ZAKLAD.

Carigrad, 25. Sultanov zaklad z vsemi dragocenostmi, ki je bil vedno pod stražo v starem Serajlu v Stambulu, so skrivoma prepeljali v Brusel.

ŽELJA PO MIRU.

Tajna pogajanja.

London, 25. »Daily Mail« poroča, da so se po privatnih, toda verodostojnih vesteh pričela tajna pogajanja med Turčijo in poslaniki velesil zaradi mira. Po dosedanjih rezultatih teh pogajanj bi bilo pričakovati, da se definitivno sklene mir tekom prvega tedna v marcu.

Misija Haki-paše.

London, 25. »Daily Mail« poroča, da je Haki-paša izjavil, da sprejme Turčija noto velesil, ki priporoča Turčiji, da odda Odrin Bolgarski in prepusti velesilam, da rešijo vprašanje egejskih otokov. Haki je izrazil željo, da bi Bolgari izpremenili svoje pogoje glede na nove meje in glede na vojno odškodnino. Bolgari baže ne sprejmejo povabila na pogajanje drugače kakor pod sledečimi pogoji: Prvič se ima napraviti meja, tako kakor se je glasila prva bolgarska zahteva, blizu Carigrada; drugič ima Turčija plačati vojno odškodnino; tretjič mora Turčija razorožiti najkasneje petnajst dni po začetku mirovnih pogajanj.

Zadovoljnost v Carigradu.

Carigrad, 25. Poročilo Haki-paše o dosedanjem uspehu njegove misije je zadovoljilo vladne kroge. Videti je, da pričakujejo zanesljivo novo mirovno pogajanje. Oficijozni »Tanin« piše, da je Turčija pripravljena na časten način napraviti konec prelivanju krvi, ampak zavezniki ji morajo priti naproti, tembolj ker je vojni položaj zdaj popolnoma izpremenjen in Turčija v svoji defenzivi lahko vztraja na nedogleden čas. Turki lahko ostanejo mirni s puško ob nogi, medtem ko prinese Bolgarski vsak dan, ki mine brez uspeha, lahko notranje krize.

BOLGARSKA IN RUMUNIJA.

Rumunski odgovor.

Bukarešt, 25. Rumunska vlada je velesilam že odgovorila na predlog za posredovanje. Vlada sprejme posredovanje, izraža pa željo, da določijo velesile rok, do katerega se ima zadeva rešiti. Poziva se na članke 3 do 7 haške kon-

vencije iz leta 1907., kar se tiče posredovanja samega, kar si čije termina pa na članek 8.

Bolgarski odgovor.

Sofija, 25. Bolgarska vlada je snoči oddala velesilam odgovor na njih nedeljski posredovalni korak. Vlada izjavlja, da sprejema z zaupanjem v veliki čut pravičnosti velesil, njih predlog, da se vda njihovi rešitvi v sporu z Rumunijo, če sprejme ta predlog tudi rumunska vlada.

STURGH NA AVDIENCI.

Dunaj, 24. Grof Stürgkh je bil včeraj pri cesarju na posebni avdienci, ki je trajala izredno dolgo.

REFORMA VOJNE MORNARICE.

Dunaj, 25. Demisija dosedanjega poveljnika vojne mornarice groia Montecuccolija bo imela za posledico reformo mornariške uprave, ki je bila že dlje časa nameravana. Poveljništvo mornarice bo ločeno od uprave in izročeno neodvisnemu komandantu, upravo pa bo vodil poseben oddelek vojnega ministertva. Odgovorno pa bo za vodstvo in za upravo vojno ministertvo.

PRVI AVSTRIJSKI AVIATIK UMRL.

Dunaj, 25. Včeraj je umrl na Dunaju starost avstrijske letalne teltnike inženir Viljem Kres v starosti 77 let. Zadel ga je kap. Kres je bil rojen 29. julija 1836. v Peterburgu, postal je inženir, a se ni posvetil svojemu poklicu. Že v zgodnji mladosti je bilo njegovo stremljenje, da bi obvladal zrak. Ko je stopil v javnost s prvimi svojimi idejami o letanju, so ga zasmejovali. Prišel je na Dunaj in zgradil leta 1877. majhen model za prosto letanje po zraku. Čez tri leta je javnosti pokazal model v poletu in preletel dvoran. Rabil je tri do štiri sekunde za 1 meter zračne poti. Bil je to prvi model letala, ki se je kazal na Avstrijskem. Vključno temu, da je žel je zasmeji, je Kres nadaljeval svoje študije letalne tehnike in leta 1898 je toliko napredoval, da je pričel graditi prvi letalni stroj. S tem aparatom ni imel Kres sreče, ker je bil pretežak. Pri poizkusnem poletu je Kres le s težavo odšel smrti in letalo je bilo popolnoma uničeno. Kres se ni dal plašiti in je pričel takoj graditi nov stroj. Ali dokončal ga ni, ker so mu pošta leta 1902 vsa denarna sredstva. Kres je bil uničen. Obrnil se je na javnost za pomoč, a nihče mu ni hotel pomagati. V člankih in spisih je propagiral svoje ideje, a nihče ga ni poslušal. V tem je ves svet strmел nad poletni bratov Wright, človek je plul po zraku, Kresove ideje so bile uresničene, Kres je zmagal, a slavo so želi drugi. Ko je prišel Blériot v jeseni leta 1904 na Dunaj in poletel, tedaj je bil Kres tudi med gledalci in se brdiko zjokal. Ali Kres je bil tedaj že ob ves pogum, čeprav so ga sedaj pričeli spoznavati in ga slaviti. Odtgnil se je vsemu delovanju in pričakoval smrti. Kres je bil mož nenavadne energije in vztrajnosti.

ŽUPNIK POŽIGALEC.

Pariz, 24. V Andraisi pri Bordenaxu so včeraj aretirali župnika prav pred začetkom maše. Obdolžen je, da je zažgal cerkev, ki je pred 1 mesecem pogorela. Včeraj je imela biti prva služba božja v popravljeni cerkvi. Aretacija je povzročila veliko senzacijo med verniki. Par dni po požaru je župnik ponujal preoblečenim policijskim agentom dragocenosti iz cerkve na prodaj in tako je nastal šum, da je zažgal, ker je hotel skriti svoje cerkvene tatvine. Aretirali so tudi štiri sokrivce župnikove.

MEHIKANSKA REVOLUCIJA.

Madero in Suarez ustreljena.

Mehiko, 24. Ko so hoteli včeraj prepeljati bivšega predsednika Madera in podpredsednika Suareza iz arzenala v ječo, so ju njiju pristaši hoteli osvoboditi. Vnel se je boj, v katerem sta bila oba ustreljena. Tudi od napadalcev sta bila dva mrtva.

Podrobnosti.

Mehiko, 25. General Huerta opisuje Madero in Suarezo smrt tako: O polnoči je skupina kakšnih petdesetih mož napadla eskorto jetnikov, ki je bila sestavljena iz sto vojakov. Jetnikom se je ukazalo, da stopijo z voza in trideset mož je dobilo nalog, da ju stražita, ostali pa so odgovarjali strelom napadalcev. Boj je trajal dvajset minut. Ko je bil končan in so napadalci pobegnili, se je dognalo, da so Madero, Suarez, dva vojaka in en meščan mrtvi.

Ameriška poročila.

Washington, 25. Predsednik Taft je dobil poročilo o umoru Madera in Suareza na kolidoru, prav ko je hotel stopiti na vlak. Izrazil je svoje obžalovanje. Zedinjene države so stori-le, kar so mogle, da bi se obravnavalo predsednikovo življenje; ameriška vlada pa ne smatra tega dogodka za tak povod, da bi Zedinjene države nastopile v Mehiki.

Novi Jork, 25. Poročilo iz Mehike pravi, da se je zbrala na mestu umora velika množica ljudstva. Ženske so plakale. Vendar pa ni prišlo do nobene demonstracije. Prebivalstvo je uplašeno po dogodkih zadnjega tedna. General Huerta je izjavil, da pada vlada javnosti vsa potrebna pojasnila. Naznanjeno mu je bilo, da sta jetnika hotela zbežati. Preiskavo o dogodku izvrši vojno sodišče.

Novi Jork, 25. O umoru Madera in Suareza prihajajo še sledeče podrobnosti: »Umor se je izvršil o polnoči na jasno razsvetljeni cesti. Jetnika so prepeljali v avtomobilih iz narodne palače v ječo. Streljali so Huertovi pristaši. Madero in Suarez sta bila baže na svojih avtomobilskih sedežih zadeta že od prvih krogelj. Madero ima strel zadel na glavi. Suarez pa ima mnogo ran. Vdovama niso dovolili, da bi pogledali mrtveca. Maderova sestra je vsa razburjena obdolžila Huertove ljudi umora. Ameriški poslanik Wilson posreduje, da bi se trupla izročili sorodnikom. Vlada v Washingtonu

je od dogodka zelo neugodno zadeta. Vojaške priprave za eventualno intervencijo se pospešujejo. Či bi se enkrat izbruhnila revolucija, bi bile Zedinjene države lahko priključene na obojen korak.

Anarhija.

Bruselj, 25. Belgijski poslanik Max Javila iz Mehike, da je v mestu popolna anarhija. Sam je moral s poslaniškim osebjem poiskati zavetja v nemškem poslanstvu, ker je bila njegova hiša izpostavljena krogam od obeh strani. Vse prodajalne so zaprte.

Lukacsev škandal.

PANAMIST SE PERE PRED SVOJIMI SOKRIVCI; NJEGOV NAUČNI MINISTER DEMISIONIRA — PODGANE ZAPUŠČAJO BARKO.

Panamisti sami med seboj.

Budimpešta, Ob pol 12. dopoldne je otvoril predsednik grof Tisza sejo poslanske zbornice. Dočim so gaterije naltlačeno polne in sedeži vladnih poslancev skoraj popolnoma zasedeni, je vsa opozicija — razen krščanskega socialca Gießweina — izostala od današnje seje vsled sklepa, da se korporativno udeležiti seje šele tedaj, ko pride na vrsto volilna reforma.

V svojem nagovoru omenja predsednik Tisza, da so ugasnili izključnja vsi poslancev in da imajo vsi poslanci dostop na sejo.

Interpelacija na največjega panamista.

Nato prečita vladinovec Pekar naročeno interpelacijo na ministrskega predsednika Lukacsa, ako je voljan povedati svoje mnenje o Desyjevi obtožbi, da se pomiri zbornica in prebivalstvo.

Lump laže.

Ministrski predsednik Lukacs odgovarja takoj na interpelacijo, kakor pravi sam, da »dokazuje« neosnovanost (!) zoper njega naperjenih obdolžitev. Nato laže lump, da je sodišče dovolilo Desyju dokaz resnice glede na vse očitke zoper njegovo oesbno čast in da je Desy nato »sramotno pobegnil«. S tem je zame — tako je dejal poštenjak Lukacs — osebna zadeva končana. Glede na »politične« očitke, da je očitganil državno blaginjo za štiri milijone kron in da je z njimi na belbeli kupoval glasove za vladno stranko, o katerih se je proglasilo »sodišče« za nekompetentno, panamist predržno taji svoja rokovanja. Priznava, da obstoji blaginja vladne stranke (za kupovanje glasov!), ampak če so vanjo žrtvovali svoje prispevke zasebniki in podjetja (!!), se je to zgodilo vsled splošnega mnenja, da je bilo treba strmoglaviti prejšnjo koalicijsko vlado, ki da je dosegla rekord v lahkomiselnem razmetavanju državnega denarja in v brezvestnem preganjanju nedolžnih ljudi. (Panamist »opravičuje« svoja rokovanja s ciganstvi koalicijske vlade!)

Zbornica, t. j. plačani in kupljeni mameluki, ki jim je usojeno tako dolgo politično življenje, kolikor časa drže zasnovanega sleparja Lukacsa kvišku, je poslušala ministrskega predsednika z viharim odobravanjem in sprejela njegov odgovor na znanje. S tem je bila komedija današnje seje končana; prihodnje bo v četrtek.

Lukacsev škandal. Zichy je demisioniral.

Budimpešta, 25. Učni minister grof Ivan Zichy, ki je bil včeraj na Dunaju na avdienci pri cesarju, je vložil svojo demisijo, ki je bila sprejeta. Zichy je že prej parkrat mislil demisionirati, sedaj pa je storil ta korak, ker ne soglaša z ravnanjem vlade v zadevi volilnega sklada svoje stranke in s postopanjem napram obtožbam, ki jih dviga opozicija zoper Lukacsa. Zichyjeva demisija bo na vsak način vplivala na usodo Lukacsevega kabineta in gotovo ne ostane brez posledic.

BOJ ZA VOLILNO REFORMO.

Manifest opozicije.

Budimpešta, 24. Združene opozicijske stranke so se zbrale ob desetih dopoldne na konferenco v klubskih prostorih ljudske stranke, da določijo svojo taktiko. Konferenca je sklenila, da se današnje seje opozicijske stranke ne udeležijo, in je sestavila manifest, v katerem izjavljajo, da pojdejo v parlament šele tedaj, ko bo na razpravi volilna reforma.

LUKACS IN WEKERLE.

Budimpešta, 25. Neki večerni list objavlja intervju z Wekerle, v katerem je ta dejal: »Kakor slišim, bi me Lukacs rad potegnil s seboj, toda njegovo umazano sumničenje ne dobi podlage pri meni. Meni sumnič, ki sem kot preprost meščan ločen od oblasti, od ktere nisem sprejel ne plače ne povišanja. Lahko bi jo Lukacsu zagodel, prihranim si pa to za drugo priliko, ker ne maram sedaj stopati iz svoje rezerve.

Budimpešta, 25. Pozno zvečer je bivši ministrski predsednik Wekerle objavil izjavo, v kateri pravi, da so njegove besede deloma napadno reproducirane. Besed, ki bi žalile Lukacsa, ni rabil. Lukacs pa objavlja izjavo, da ni nikoli sumničel Wekerla.

Vestnik organizacij.

Odborova seja podružnice krojačev bo v torek dne 25. t. m. ob 8. zvečer, v društvenem prostoru. Glavni odbor »Vzajemnosti« v Ljubljani ima nocoj ob 8. zelo važno kuuato sejo. Občni zbor nogometnega odseka »Vzajemnosti« v Ljubljani bo v petek dne 27. fe ob 8. zvečer v centralni pisarni. Plenarna seja vseh odborov ljubljanskih podružnic bo v soboto 1. marca 1913 ob 8. zvečer v salonu hotela »Mirja«, dvorišče, levo. Navzočnost vseh je nujno potrebna.

Socialno politični pregled.

= Občno konsumno društvo v Idriji je po zaključku računskega leta 1912 izkazalo očitno napredek. Blaga se je prodalo v minolemu letu več za 28.168 K 90 h kot v letu 1911. Skupnega

prometa pa je imelo društvo v minoletem letu več za 51.504 K 98 vin, kot v letu 1911. Društvo razdeli med svoje člane po 4 % dividendo od oddanih znamk za leto 1912. Vsak član je lahko nosilen na podjetje z nadpolmilijskim prometom. Kdor ni še član, naj pristopi!

Gospodarska kriza banke. Jastrebi žive od mrhovine in finančni kapital cvete v slabih časih. Volja nevarnost je udarila delavstvo s strašno brezposelnostjo, z neprostovoljnim praznovanjem, bankam je nasula pomnožen dobiček! Prav nazorno pokazujejo to resnico bilance velikih bank. Tudi bankam kriza kajpada ni popolnoma prizanesla! Vračati so morale hranilne vloge preplašenim hranilcem. Tako so hranilne vloge največje dunajske banke, »Kreditanstalt«, ki ima svojo podružnico tudi v Ljubljani, opešale od 81,8 milijonov na 76,5 milijonov. Nadalje so morale povišati likvidnost, t. j. za izplačila so morale pripraviti več gotovine: blagajniška gotovina »Kreditanstalt« je poskočila od 24,6 milijonov na 27,4 milijonov. Njih zaloge vrednostnih papirjev so utrpele občutne izgube vsled kurznega poloma; tako je »Kreditanstalt« odpisal skoro poldrug milijon od svojih vrednostnih papirjev. Tudi industrijska podjetja, ki jih krmijo in vzdržujejo, so bankam donosale manjši dohodek. Končno je zastajala bančna kupčija tudi zato, ker so morale biti banke tesnosrdnejše in opreznije pri podeljevanju kredita. Tako je n. pr. »Kreditanstalt« izposodil letos fabrikantom in trgovcem, ki jih zalaga s kapitalom, le za 9 milijonov kron več nego v minulem letu, dočim je bil prirastek lanskega leta 135,5 milijonov, predlanskega 58 milijonov kron. Ampak vse te senčne plati ne odvagajo velikih koristi, ki jih je nudila kriza velikim bankam. Obrestna mera je bila letos od sila visoka in visoka obrestna mera je za velike banke, ki mnogo izposojajo, gotov dobiček. Tako je »Kreditanstalt« lani samo na obrestih pridobil 22,5 milijonov kron, t. j. za poltretji milijon kron več nego leto poprej. Nadalje se odteka v velike banke nemajhen dobiček od vojnih naročil. Nadalje pa zajemajo velike banke svoj dobiček še iz drugih vrelcev: Mnogo kapitalistov, ki v navadnih časih zaupajo svoj denar manjšim bankam, se ob slabih časih boje, da ga izgube, pa ga kakor mačka mlade, prenašajo v velike banke, ki uživajo zaupanje, kedar poka tramovje v denarni organizaciji. Takih kapitalov ima n. pr. »Kreditanstalt« 881 milijonov — za 36 milijonov več nego prejšnje leto; ker je mnogo tujih vlog odteklo preko državne meje, je morala banka prav znatno razširiti krog svojih »zvestih« v domači deželi. Vse te koristi, ki jih donaja velikim bankam kriza, prav izdatno odtehtajo škodo. Vsled tega rasto tudi bančni dobički. »Kreditanstalt« je izkazal leta 1909 14,1 milijonov kron čistega dobička, leta 1910 14,3 milijonov, leta 1911 18,3 milijonov in leta 1912 18,2 milijonov. V resnici pa je bil čisti dobiček najbrž še veliko večji, ker banka del svojega dobička pritačuje, da ni treba zvišati dividende in da nabirajo za slabe čase tiho rezervno v tolažbo svojim akcionarjem. Enaka kakor za »Kreditanstalt« velja tudi za druge banke! V krizah se prav razločno kaže tendenca kapitalizma: Dočim se slabša življenje delavskih množic, raste bogastvo in moč finančnega kapitala.

Novice.

*** Novoizvoljeni občinski svet v Dunajskem Novem mestu pred razpustom?** Novoizvoljeni občinski svet v Dunajskem Novem mestu bo najbrž v kratkem razpuščen, ker se ne more konstituirati. Od 40 mandatov je dobila pri volitvah nemško-nacionalna magistratna klika le 18 mandatov, socialni demokratje v prvem naskoku 12 in krščanski socialci 10 mandatov. Nemški nacionalci zahtevajo zase župansko in obe podžupanski mesti, dasi sami niti župana ne morejo izvoliti, ker nimajo absolutne večine. Socialni demokratje so se odločili, da prepuste župansko mesto nemškim nacionalcem, prvega podžupana zahtevajo zase, drugega prepustijo krščanskim socialistom. Enako stališče so zavzeli krščanski socialci. Ako nacionalcem ne mine trma, bo komaj izvoljeni občinski svet razpuščen.

*** O vojni.** Pred 2500 leti je živel na Kitajskem modrijan Mo-Ti. Dr. Karl Brunner je predstavil v nemški jezik nekaj njegovih spisov, iz katerih posnemamo sledeče: »Mož je splezal na vrt svojega sosedu in kradel češplje in breskve. Moža bi obsojala vsa javnost, če bi izvedela o njegovi tatvini in ko bi ga zasačili, bi ga vlada kaznovala. Zakaj? Ker je storil sosedu krivico! In če bi vzel sosedu prešiča, psa ali kravo, potem je storil večji zločin, kakor če bi bil ukradel češpljo ali breskev. Zakaj? Ker bi bil storil sosedu večjo krivico in ker bi bila krivica večja, bi bil tudi zločin tem večji. In če bi prežal na sosedu, ga oropal in zaklal, tedaj bi mu bil storil še večjo krivico. Čim večjo krivico bi mu napravil, tem večja bi bila kazen. V takih primerih bi bil ves svet edin v tem, da je mož kriv in obsojati bi ga; dejal bi: storil je krivico. Tu pa je največji zločin — napad države na drugo — vojne in klanje in moritve med dvema državama! Resnično, večji zločin. In vendar pravi svet, da je prav tako, hvali in izjavlja: prav je! O, kakšna zmešnjava vlada v naziranjih sveta o krivici in pravici. Tukaj je nekdo, ki vidi nekaj črnih predmetov in pravi, da so črni; če pa vidi mnogo črnih predmetov, pravi, da so beli. Ali verujete, da ta mož ve, kaj da je črno, kaj belo? Zopet drugi je pokusil nekaj grenkih reči in pravi, da so grenke; če pa je pokusil mnogo grenkih reči, tedaj pravi, da so sladke. Ali verujete, da ta mož ve, kaj da je grenko, kaj sladko. — In tukaj je ves svet, ki ve, da je tatvina ene češplje ali breskve zločin in da je moritev, ubijanje zločin. Kadar pa sodi svet o vojnah, o ubijanju in pustošenju med narodi, tedaj hvali te zločine in izjavlja, da to ni krivica! Da, svet ne ve, kaj je pravica, kaj krivica. — To je tožba kitajskega modrijana, ki je živel v petem stoletju pred Kristusovim rojstvom. In od takrat

je svet pridobil kulturo in civilizacijo, ki je že prodrla v najskritejše kote. Ali naziranje o dobrem in slabem je pri »gospodarijih sveta« še vedno neizpremenjeno. Ubijanje v vojni tudi danes ne velja za zločin, temveč je slaven čin v večjo čast božjo.

*** Silen požar.** V sredo je divjal v Tokiju na Japonskem silovit vihar. Vsled tega je nastal ogenj v sredini mesta, ki se je vsled viharja silno hitro širil. Vojasvo in požarna bramba sta se brezuspešno trudili, da bi omejili ogenj. Požar je uničil del mesta, kjer je nastanjenih zelo veliko šol in zavodov. Uradno so dognali, da je upepelil ogenj 3300 hiš in da je 15.000 oseb brez pristrešja.

*** Ponesrečena patrolja.** V sobotni številki »Zarje« smo že na kratko poročali o strašni nezgodi vojaške patrolje na Tirolskem. O nezgodi smo izvedeli še naslednje podrobnosti: V nedeljo se je odpeljala ob sedmih 23 minut zjutraj z osebnim vlakom iz Inomosta v Steinachu na Brennerju vojaška patrolja, sestojča iz štirih mož in enega oficirja. Patrolja je dobila povelje, da mora iti iz Steinacha v Trins v dolini Gschnitz in od tukaj čez takozvani Kalbenjoch do Maria-Waldrast, kjer bi morala drugi dan trčiti ob drugo patroljo. Za po... je bila začrtana patrolja, se rabi poleti najmanj osem ur in ni pozimi prav nič krajša, čeprav bi jo patrolja od Kalbenjocha do Maria-Waldrast prevozila na smučeh. Pot navzgor ni namreč prav nič izhojena, zato je zelo utrudljiva in se pride le počasi dalje. Patrolja je bila proti devetih dopoldne v Steinachu, po desetih pa v Trinsu. V Trinsu je bil opoldanski odmor in če so dobro hodili, so bili proti šesti uri na Kalbenjochu. Vojaki so bili zelo slabo opravljeni, niti eden ni imel snežnih čevljev. Ker pa se popolnoma stemni že ob pol sedmih, so vojaki zašli, preden so se dospeli do cilja. Ker prihodnji dan ni prišla patrolja v Maria-Waldrast, kamor je bila naznanjena, so avizirali gorsko rešilno družbo v Steinachu in Martreiju, ki je takoj odšla pod vodstvom inštalaterja Mitscheiderja. Rešilna ekspedicija je dospela šele popoldne na Kalbenjoch in voditelju ekspedicije so zmrznile noge. Rešilna ekspedicija ni dobila patrolje. Šele prihodnje jutro so se trudoma privlekli vojaki v Maria-Waldrast, odkjer so jih prepeljali v garnizijsko bolnišnico v Inomost. Oficir je pa tako ozebel, da še sedaj leži v Maria-Waldrast.

*** Kako se spozna vnetje slepiča.** Znaki te nevarne bolezni so predvsem: 1. nenadna bolečina v spodnjem delu desnega treblja med popkom in kolkom; 2. nenavadna vročina; 3. slabost in bljuvanje; 4. na spodnji del desnega treblja omejena napetost trebušnih mišic, da se čuti treblji trd kakor deska. Če se pojavijo ti znaki, tedaj naj bolnik takoj gre k zdravniku. Le hitra operacija ga reši smrti.

*** Vas brez moških.** Na Angleškem je vas Slangwin, ki je pač edina v tem, da so njeni prebivalci same ženske. Vas šteje 1105 prebivalcev in te imajo enega sestanovaleca, namreč pastora v osebi M. Pryse. Županica je 82 let stara Mary Palmer, ki deli delo, urejuje način življenja svaščank in ima najvišjo in neomejeno oblast nad vsemi. Ko jo je žurnalist interval: mu je pripovedovala sledeče: Že 74 let prebivajo v vasi same ženske in ne gre jim slabo. Bavimo se na najbolj z ribjim lovem in znamo svoje lastnosti tako voditi, da ne bi nikdo mislil, da smo ženske. Hišice si gradimo same. Med nami vlada mir in sporazum. Lloyd George mi je nakazal 5 K plače na teden, a radi tega še ne počivam. Nekoč je bil odprl nekdo krčmo v vasi. Pa me smo vzdržne in čez teden dni je krčmar moral zapreti svojo predalno z alkoholom. Nekolikokrat v letu prihajajo v obiske naši možje, ki delajo v mestu. Pa jaz vam odkrito povem, da smo vse srečne, ko zopet odhajajo. Ko je žurnalist hotel oditi, ga je zanosila Palmerjeva za smotko, ki si jo je s slastjo zapalila.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba »Zarje«
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Sprejemem takoj 2 čevliarska pomočnika

za stalno delo pri FRANC KOEFC Spodnja
:: Siška, Jernejeva cesta št. 47, ::

Cenim železničarjem, in slavnemu očinstvu vljudo
naznanjam, da sem otvoril

gostilno

v neposredni bližini kolodvora v Nabrežini.

Sklicujoč se na mojo dolgoletno prakso, v kolodvorski restavraciji v Nabrežini, zagotavljam slavnemu domačemu in vnanjemu občinstvu najboljšo postrežbo. Dobra kuhinja z gorkimi in miznimi jedili v vsakem času! Lep prostor za balincanje! Vsakovrstno časopisje na razpolago!

Za obilen obisk se vljudo priporoča

AVGUST RUSBACH, gostilničar.

soba za društvene seje vedno na razpolago.

Kavarna »Central«

Vsak dan od 9. zvečer naprej

KONCERT

nanovo došle damske tamburaške kapele

»Graničar«

ki je tri leta z izbornim vspehom sviral v inozemstvu

Vstop prost.

Vso noč odprto.

Sestanek tujcev.

Občno konsumno društvo v Idriji

naznanja s tem, da je v svoji seji dne 9. svečana 1913 sklenilo, da se hranilne vloge članom

obrestujejo od 1. januarja 1913 naprej po 5 odstotkov.

Kredit do 30 dni je obresti prost. Čez 30 dni do 6 mesecev se imajo računati obresti po 6 odstotkov.

Od kredita nad 6 mesecev pa po 7 odstotkov in sicer že od 30 dni naprej.

Hranilne vloge sprejema društvo vsak dan med uradnimi urami od 8. zjutraj do 12. dopoldne ter od 2. popoldne do 6. zvečer. — Odpovedni rok so pri društvu najprimernjši in varnost vlog najboljše, kajti za varnost garantira, rezoženjska in blagovna vrednost. Vsak član najlažje zaupa svoje prihranke svojemu zavodu.

Načelstvo.

ZASTONJ ni nič, ampak za 1 K 80 vin. dobiš »Zarjo« ves mesec. Vsak delavec mora biti nanjo naročen.

Konsumno društvo rudarjev v Hrastniku

vabi na

redni občni zbor

ki bo dne 2. marca 1913 ob 3. popoldne v zadrugi gosti ni
Konsumnega društva.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
 2. Poročilo računov za leto 1912.
 3. Poročilo nadzorstva in podelitev odveze načelstva.
 4. Razdelitev čistega dobička.
 5. Volitev enega člana v načelstvo (načelnik).
 6. Predlogi in nasveti.
- Tristop imajo samo člani.

Nadzorstvo.

Občno konsumno društvo v Idriji

vpisana zadruga z omejenim poroštvom

naznanja svojim članom, da se vrši

redni letni občni zbor

v nedeljo dne 9. marca 1913 ob 9. dopoldan v pivovarni pri
»Črnem orlu« v Idriji.

DNEVNI RED:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Računsko poročilo za leto 1912.
3. Poročilo nadzorstva, razdelitev prebitka in podelitev odveze načelstvu.
4. Volitev 2 članov načelstva.
5. Volitev 3 članov nadzorstva.
6. Sklepanje glede izplačila hranilnih vlog za mlin v smislu §. 3 poslovnika.
7. Predlogi, nasveti in želje.

Nadzorstvo.

Krasni moderni spomladanski kostumi, moderne jope in plašči, vrhnja krila, raznovrstne bluže v največji izbiri in dobrega okusa priporoča:

Modna trgovina

P. Magdić, Ljubljana

nasproti glavne pošte.

Gostilniška zadruga »International«

v Trstu

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

vabi svoje člane na

redni občni zbor

ki bo v ponedeljek dne 3. marca 1913 ob 8. zvečer v prostorih zadrugne gostilne ulica G. Boccaccio št. 25.

DNEVNI RED:

1. Prečitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Računsko poročilo in poročilo nadzorstva.
3. Volitev odbora in nadzorstva.
4. Predlogi in nasveti.

V Trstu, dne 21. februarja 1913.

Vodstvo.